

Finans Bülten

No : 2020-80

Tarih: 09 Temmuz 2020

Konu: TCMB Sermaye Hareketleri Genelgesinde Çok Esaslı Değişiklikler Var

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar ve buna ilişkin mevzuat ile yerli veya yabancı sermayeli şirketlerin sermaye hareketleri, ihracat, ithalat, döviz kazandırıcı işlemler, yurt içinden ve yurt dışından temin edilen krediler, döviz ile düzenlenemeyecek sözleşmeler ve denetim konuları çok ayrıntılı bir şekilde belirlenmiştir.

Kararın 12'nci maddesine göre yabancı yatırımcılar tarafından Türkiye'ye yapılacak doğrudan yatırımlar Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu ve buna bağlı oluşturulan mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilir.

Anılan Karara ilişkin usul ve esaslar TCMB I-M sayılı Genelgesi ile TCMB'nin Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan Sermaye Hareketleri Genelgesi ile açıklanmaktadır. Genelge ekinde ayrıca Türkiye'den sermaye ihracına ilişkin Ek-1, Döviz Gelirleri Beyan Formu (Ek-2) ve İhracat Kredi ve İhracat Kredisi Garanti Kuruluşlarını gösterir (Ek-3) nolu Liste yer almaktadır.

2 Mayıs 2018 tarihli bu genelge yayımı tarihinde yürürlüğe girilmiş olup TCMB web sayfasında yayımlanmaktadır. Fakat, tüm şirketleri bu kadar yakından ilgilendiren bu Genelgede yapılan değişiklikler, eklemeler ve çıkarmalar maalesef Resmî Gazetede yayımlanmamaktadır.

Yabancı sermayeli firmalar için son derece önemli olan bu mevzuat setinde yayımlandığı tarihten bugüne kadar 73 noktada değişiklik yapılmıştır. Genelgenin [güncel metni](#) için tıklayınız. Konuyla ilgili olarak daha önce yapılan değişikliklere ise 2019-35 ve 2020-60 numaralı sirkülerimizden ulaşabilirsiniz.

Özet olarak bugüne kadar, döviz gelirlerinin beyanı ve yıllık güncelleme, risk merkezi bildirimleri, yurt dışından gelen paraların kredi olup olmadığının takibinde bilgi belge ibrazı, yatırım teşvik belgesine dayalı döviz kredilerinde mükerrer kullanımın önlenmesi, lisanslı ve lisansız elektrik üretimi tesislerinin devrinde döviz kredi kullanım esasları, yabancı gemilere ve duty free mağazalara yapılan satışlarda döviz gelirlerinin beyanı, yeni veya mevcut şirket alımında istisna ve nakdi ve gayrinakdi kredilerle ilgili açıklayıcı düzenlemeler ve değişiklikler yapılmıştır.

Son olarak, Hazine ve Maliye Bakanlığı 06.04.2020 tarih ve 232843 sayılı yazısı ve 11 Mayıs 2020 tarih ve 267896 sayılı yazılarıyla TCMB'nin 2 Mayıs 2018 tarihli Sermaye Hareketleri Genelgesi'nin bazı maddelerinde 10 adet değişiklik yapılmıştır. Değişikliklerin anlamlı bir şekilde takip edilebilmesi için eklenen cümle veya ifadeler *italik* olarak çıkarılan kısımlar ise ~~üstü çizili~~ olarak gösterilmiştir.

- Genelgenin sermaye ithali ve **şirkete kurucu ortak olarak iştirak edilmesine** ilişkin düzenlemeleri yapan 5 inci maddesinin 5-a bendine bir cümle eklenmiştir:

Anonim şirket kuruluşunda nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, Türkiye'de yerleşik bir bankada, kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır. *Yatırılan tutarın payların itibari değerlerinin yüzde yirmi beşinden fazla olması durumunda da tutarların tümünün sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılması zorunludur.*

- Sermaye artırımlarında **pay bedellerinin ödenmesi** başlıklı md.6 "halka açık olan ve olmayan şirketlere" göre yeniden yazılmıştır.

Buna göre mevcut ortakların yeni pay alma hakkını (rüçhan hakkı) kullanması veya mevcut ortaklar dışındaki gerçek veya tüzel kişilerin şirkete iştirak etmesi yoluyla sermaye artırımında bulunulabilir.

Yurt dışından bankalar aracılığıyla halka açık olmayan şirketlerce sermaye artırım beyanıyla getirilen dövizin sermayeye eklenmesi ve sermaye artırımının belgelenmesi işleminin en geç üç ay içinde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu süre zarfında getirilen dövizin sermayeye eklenmemesi ve sermaye artırımının belgelendirilmemesi halinde gelen döviz *banka tarafından sahiplerine iade edilir. Şirket tarafından söz konusu dövizin kredi olarak kullanılmak istenmesi halinde Genelgenin 6/10 fıkrası uyarınca işlem tesis edilir.*

Halka açık ortaklıklar tarafından getirilen sermaye ise kayıtlı sermaye veya esas sermaye sistemlerine göre ayrı işlemlere tabi tutulur. Bu işlemlerle ilgili olarak SPK, TCMB'nin ilgili birimleri ve bankalar tarafından yapılması gereken süreçler Genelgenin 6/5-10 numaralı madde bentlerinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

- Yabancı ortaklıkların **avans sermaye** olarak gönderdiği tutarlarla ilgili uygulama yeniden düzenlenmiştir.

Yabancı ortaklardan ileride gerçekleştirilecek sermaye artışı için şirket hesabına yatırılan dövizin sermayeye ilave edilebilmesi, şirket tarafından bankaya söz konusu bedelin geliş tarihinden itibaren 3 ay içerisinde sermayeye ekleneceğine veya halka açık ortaklıklar açısından sermaye artırımı için SPK'ya başvurulacağına ilişkin yazılı taahhüt verilmesi, bedelin geliş tarihinden itibaren 3 ay içerisinde bu maddenin üçüncü veya beşinci fıkralarında belirtilen usulde söz konusu dövizlerin sermayeye eklenmesi ve sermaye artırımının bankaya belgelenmesi suretiyle mümkündür. Söz konusu bedelle ilgili sermaye artışına ilişkin belgeler bankaya ibraz edilinceye kadar tutar banka tarafından bloke hesapta tutulur. Üç ay içerisinde getirilen dövizin sermayeye eklenmemesi ve sermaye artırımının veya sermaye artırımına ilişkin inceleme işleminin devam ettiğinin belgelendirilmemesi halinde söz konusu bedeller banka tarafından sahiplerine iade edilir. Şirket tarafından söz konusu dövizin kredi olarak kullanılmak istenmesi halinde bu maddenin onuncu fıkrası uyarınca işlem tesis edilir.

- Genelgede **hisseye tahvili mümkün borçlanma işlemlerine** ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Genelgenin 6/12 nci maddesine göre Türkiye'de yerleşik kişiler ile yurt dışında kurulu girişim sermayesi fonları arasında döviz cinsinden akdedilen paya dönüştürülebilir borç (convertible debt) sözleşmelerinde, - transfer tarihinden itibaren azami 12 ay içerisinde sermayeye ekleneceğine ilişkin açık bir hükmün sözleşmede yer alması, - sözleşmede şirketin infisahı veya tasfiyesi haricinde söz konusu tutarların mutlaka sermayeye ekleneceğine ilişkin bir hükmün bulunması (borç olarak devam etmeyeceğine), - sözleşmede transfer edilen tutarın tamamının sermayeye ekleneceğine ilişkin bir hükmün olması kaydıyla, bu sözleşmeler kapsamında sözleşmenin tarafı Türkiye'de yerleşik kişinin hesabına transfer edilen dövizle ilgili olarak Genelgenin 14 üncü maddesi kapsamındaki şartların sağlanması zorunluluğu aranmayacaktır. Bilindiği üzere Genelgenin 14 ncü maddesi döviz kredisi kullanımına ilişkin 32 sayılı Kararın 17 ve 17/A maddesiyle getirilen kısıtlayıcı hükümleri açıklamaktadır.

Yukarıda geçen bu 12 aylık azami süre mücbir sebep hallerinin varlığı durumunda Bakanlıkça en fazla 6 aya kadar uzatılabilir. Süre uzatımına ilişkin talep; sözleşmenin tarafı olan Türkiye'de yerleşik kişi tarafından dövizin hesabına transfer edildiği 12 aylık süre içerisinde Bakanlığa iletilir ve Bakanlığa başvuruda bulunulduğuna ilişkin yazının bir örneği Bakanlık evrak kayıt tarih ve sayısı ile birlikte ilgili bankaya sunulur.

Genelgeye göre dövizin hesabına transfer edildiği sözleşmenin tarafı Türkiye’de yerleşik kişi tarafından transferin gerçekleştirildiği bankaya ilgili sözleşme, şirket tarafından daha önce bu kapsamda sermayeye dönüştürmeksizin fon kullanılmadığına ilişkin yazılı beyan ve söz konusu tutarın sermayeye azami 12 ay içerisinde ekleneceğine dair taahhüt ibraz edilir. Banka, dövizin transfer edildiği Türkiye’de yerleşik kişiden fonun transfer edildiği kuruluşun ilgili ülke mevzuatına göre girişim sermayesi fonu olduğunu tevsik etmesini, ilgili sözleşmenin bir örneği ile belirtilen yazılı beyan ve taahhüdü isteyerek sözleşmenin bu fıkra da belirtilen şartları sağlayıp sağlamadığı hususu da dâhil olmak üzere gerekli kontrolleri yapacaktır.

- **Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında** döviz geliri şartı aranmayan kredilere ilişkin 21 ve 40 ncı maddelerde düzenlemeler yapılmıştır.

Söz konusu maddede sayılan istisna işlemlerinde 32 sayılı Kararın 17/3 ncü maddesi çerçevesinde döviz geliri şartına bağlı olmaksızın döviz kredisi kullanılabilir. Bunlardan bir tanesi de yatırım teşvik belgesi (YTB) kapsamında alınan kredilere ilişkindir. Genelgede yapılan değişiklikle aynı YTB kapsamında alınan diğer kredilere ilişkin takip usulleri belirlenmiştir.

Buna göre YTB kapsamındaki döviz kredisi kullanımları 15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ No: 2012/1 ile belirlenen esaslara uygun olarak yapılır. Bu kapsamda; YTB’de yabancı kaynak tutarının yer alması halinde en çok YTB’de belirtilen yabancı kaynak tutarı kadar, YTB’de öz kaynak tutarının yer alması halinde ise toplam yatırım tutarından öz kaynak tutarı düşülerek hesaplanacak tutar kadar döviz kredisi kullanılabilir. Ancak aynı YTB kapsamında daha önce faiz destekli TL kredi de kullanılmış olması halinde Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü ile Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi İktisadi İşletmesi arasında imzalanan protokol çerçevesinde bankalarca Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü E-TUYS bilgi sistemi üzerinden kullanılan faiz destekli TL kredi tutarı sorgulanarak bu fıkra da belirtilen azami tutardan TL kredi tutarının düşümü yapıldıktan sonra kalan tutar üzerinden döviz cinsinden kredi kullandırımı yapılabilir. *Ayrıca, aynı YTB kapsamında faiz destekli olanlar haricinde başka bir TL kredi kullanılıp kullanılmadığının tespiti amacıyla bankalarca ilgili firmadan kullanım varsa bu kullanımların tarih ve tutarlarını da içerecek şekilde yazılı beyan alınır. Firma tarafından beyan edilen tutar olması halinde bu tutar azami*

tutardan düşülür. YTB'de kredi tutarının Türk lirası olarak gösterilmesi nedeniyle döviz kredilerinin Türk lirası karşılığının hesaplanmasında bankalar tarafından, bu kredilerin kullanım tarihindeki Merkez Bankası döviz satış kurları esas alınır. Kredinin kapanması için firma tarafından, tamamlama vizesi neticesinde gerçekleşen sabit yatırım tutarını gösterir YTB'nin işleme konu krediye aracılık eden bankaya ibraz edilmesi gerekir. YTB'ye istinaden kullanılan döviz kredisi tutarının yatırım tamamlama vizesi neticesinde belirlenen sabit yatırım tutarını aştığı hallerde takip krediye aracılık eden banka tarafından yerine getirilir.

Genelgenin 40/3 ncü maddesine eklenen ilaveye göre de aynı YTB kapsamında daha önce faiz destekli TL kredi de kullanılmış olması halinde Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü ile Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi İktisadi İşletmesi arasında imzalanan protokol çerçevesinde bankalarca ve finansal kuruluşlarca Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü E-TUYS bilgi sistemi üzerinden kullanılan faiz destekli TL kredi tutarı sorgulanarak bu fıkra da belirtilen azami tutardan TL kredi tutarının düşümü yapıldıktan sonra kalan tutar üzerinden döviz cinsinden kredi kullanımı yapılabilir. Ayrıca, aynı YTB kapsamında faiz destekli olanlar haricinde başka bir TL kredi kullanılıp kullanılmadığının tespiti amacıyla bankalar ve finansal kuruluşlar tarafından ilgili firmadan kullanım varsa bu kullanımların tarih ve tutarlarını da içerecek şekilde yazılı beyan alınır. Firma tarafından beyan edilen tutar olması halinde bu tutar azami tutardan düşülür.

- **Rotatif Kredileri** düzenleyen maddede değişiklik yapılmıştır.

Genelgenin 24/1 inci maddesinde değişiklik yapılarak kredi geri ödemelerinin sözleşmede belirtilen vadelerde yapılma şartı kaldırılmıştır.

Buna göre bankalar ve finansal kuruluşlar hariç olmak üzere Türkiye'de yerleşik kişiler ile yurt dışındaki banka, finans kuruluşu veya yurt dışındaki firma/şahıs arasında yapılan bir sözleşmeyle tespit edilen kredi limiti dâhilinde, borçlusuna farklı tarihlerde kredi çekme ve geri ödeme olanağı sağlayan, belirli bir vadesi bulunmayan ve genellikle değişken faizli olan borçlu cari hesap şeklinde (yenilenebilir/rotatif) kredi kullanılması mümkün bulunmamaktadır.

Yurt dışından sağlanan krediler, kredi sözleşmesinde belirtilen tutar ve süre ile uyumlu olarak dilimler halinde kullanılabilir ~~ve kredi geri ödemeleri sözleşmede belirtilen vadelerde yapılabilir.~~ Ancak bu krediler, geri ödenen tutarlarda yeniden kullanılabilir şekilde dönüştürülemez.

- **Muhtemel döviz geliri kapsamında kullanılacak kredilere** ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Genelgenin 21/13 maddesine göre muhtemel döviz gelirleri kapsamında aynı mali yıl içerisinde ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlere ilişkin bağlantıların tevsiki kaydıyla birden fazla kredi kullanılabilir. Bu durumda, belgesiz kullanımlarda *mevcut belge ile tevsik edilen tutarın, toplam kullanılmak istenen kredi tutarını karşılamaması halinde aşan kısım için farklı tevsik belgelerinin ibrazı* gerekir. VRHİB (Vergi Resim Harç İstisnası Belgesi) veya DİİB (Dahilde İşleme İzin Belgesi) ile yapılan kredi kullanımlarında ise kullanılan toplam kredi tutarı belgede belirtilen faaliyet tutarı ile sınırlıdır. Her bir kredi için bu maddenin on ikinci fıkrasında belirtilen şekilde belgeleme yapılır.

Aynı zamanda 40/13 ncü maddede yapılan paralel değişikliğe göre de *belgesiz kullanımlarda mevcut belge ile tevsik edilen tutarın, toplam kullanılmak istenen kredi tutarını karşılamaması halinde aşan kısım için farklı tevsik belgelerinin ibrazı* gerekir.

İlaveten Genelgenin 21/14 ve 40/14 maddelerinde yapılan düzenlemeyle mükerrer belge kullanımına yönelik değişiklik yapılmıştır. Buna göre muhtemel döviz gelirleri kapsamında, mükerrer belge kullanımının önlenmesi amacıyla kredi kullanımına aracılık eden bankaca VRHİB veya DİİB üzerine kullandırılan kredi tutarına ilişkin şerh düşülür. Belgesiz kullanımlarda firmadan ibraz edilen belgelerin başka bir kredi için kullanılmadığına ya da aynı belgeler kapsamında daha önce kullanılmış olan kredi tutarları ile kullanım tarihlerine ilişkin yazılı beyan alınır ve *aracı banka tarafından bu beyana göre mevcut belgelerde tevsik edilen tutarın, kullanılmış ve kullanılmak istenen toplam kredi tutarını karşılayıp karşılamadığı kontrol edilir.*

Ayrıca Genelge'nin 40/11 inci maddesinde yapılan değişiklikle muhtemel döviz gelirlerine dayalı döviz kullanımlarında 24 ay olan vade sınırı kaldırılmıştır. *Muhtemel döviz gelirlerine dayalı olarak kullanılan döviz kredilerinde vade sınırlaması bulunmamaktadır. Ancak, ihracat taahhütlü kredilerde ilgili mevzuatta belirtilen vergi, resim ve harç istisnasından yararlanma süreleri dolduktan sonra söz konusu kredilere vergi, resim ve harç istisnasının uygulanmaması gerekmektedir.*

Bu duyurumuzla ilgili her türlü soru ve görüşünüz için bize bilgi veriniz.

Sermaye hareketleri ve kambiyo rejimi konusundaki ilgili diğer gelişmeleri de sizlere duyurmaya devam ediyor olacağız.

Teşekkürler sayın Zeynel Abidin Avcı

Saygılarımızla,

Şaban Küçük

Tax & Innovation Advisory (Taxia)